

В условията на пандемична буря земеделието е локомотивът на икономиката, генератор на оптимизъм и сигурност

Автор(и): Емил Иванов
Дата: 23.04.2020 Брой: 4/2020

В исторически план българското земеделие е давало многобройни примери за устойчивост в условия на форсмажорни обстоятелства - войни, чума, икономически и природни катастрофи...

Днес, когато ни нападна Covid 19, когато икономиката започна да бере душа, земеделието отново е отрасълът с неподозирани мащабен капацитет и потенциал, в състояние да измъкне на гърба си до спасителния бряг потъващия кораб. Накратко: нашето земеделие е в кондиция да поддържа на високо ниво хранителната верига - кръвоносната система за оцеляване на нацията от коварната напасть.

Безспорен факт е, че в сегашната взривоопасна епидемиологична обстановка земеделието е в привилегировано положение. Производството е под открито небе, пространствената изолация и дистанция не са проблем. Преди да продължа да излагам тезата си за състоянието и възможностите на земеделието ни, ще уточня, че в случая имам предвид конкретен подотрасъл, по-точно производството на зърнени култури - пшеница, ечемик, слънчоглед, царевица и рапица. В това

производство - благодарение на протекционистичната политика на Министерството на земеделието и на всички правителства след 2007 година бе генериран огромен енергиен заряд - щедри европейски субсидии и куп други икономически, инвестиционни механизми и привилегии.

Резултатът от тази "интервенция" е налице - осъществена бе широко форматна базова, технологична и структурна трансформация, реализиран бе един авангарден проект. Днес спокойно и без капка съмнение може да се твърди - производството на зърно в България е на водещи позиции в Европейския съюз.

След като представих профила на производството на зърно, важно перо в износа на България, трябва да отбележа още един забележителен факт: днес, когато цяла България е под обсадата на Корона вируса, мобилизацията на т.нар. зърнари (както галовно ги нарича министър-председателят Борисов) е на максимално високо равнище, работата напредва с неподозирани темпове, независимо от неблагоприятната климатична и фитосанитарна среда, към която трябва да прибавим и чисто психологическия натиск, оказван от нашествието на коварното вирусно бедствие.

Тук му е мястото да подчертая, че тилът на нашата фермерска армия е на своя авант пост. Имам предвид фирмите, които доставят семена, торове и препарати за растителна защита. Мениджмънтът на всички тези фирми, представителства на водещите световни агрохимически и семенарски индустрии у нас, са начертали перфектни коридори за навременно снабдяване. Това ще рече: бизнес партньорите на българските земеделци се трудят ден и нощ да организират планирането и логистиката на своите продукти до всяко поле на България. И още нещо. Експертните екипи на този отговорен бизнес е на терен, защото според тях днес българските земеделски производители повече от всякога се нуждаят от висока професионална помощ, от компетентна експертиза. Това ще помогне на фермерите да дефинират информирани решение и стратегии, да елиминират рисковете, да формират устойчиво производство.

Търговските фирми на семена, торове и препарати за растителна защита позиционираха работещ модел за стратегическо партньорство - инвестиционен капиталов ресурс, включващ енергия, време, продукти от най-висок клас, креативност и отдаденост! И най-важното: споделена отговорност за бъдещата реколта!

На фона на този високо интензивен формат от националното ни земеделско производство ясно се открие непропорционалното развитие на друга част от селското ни стопанство - овощарството и градинарството. Добре "пазената тайна" цъфна в цял ръст по време на препирнята на министъра на земеделието Десислава Танева с шефовете на търговските вериги през април във връзка с планираната от МЗХГ спасителна акция за българската селскостопанска продукция - плодове, зеленчуци, месо, риба, млечни произведения. Тази шумна разпра в крайна сметка завърши (на пръв поглед) миролюбиво. Постановление на Министерския съвет разпорежи в супер маркетите в страната да бъдат отделени 50% от търговските площи за родното производство.

Нямам достатъчно компетенция да коментирам от юридическа гледна точка този административен регулаторен акт в един свободен пазар, част от европейското търговско пространство, та било то и по време на пандемия.

Правя уговорката, че продължението на тази публикация ще включва само част от казуса, по-точно плодовете и зеленчуците. Министър Танева волно или неволно информира присъстващите на масата за "преговори" търговци, че от 100 000 земеделски производители в България 16 000 отглеждат овощни и зеленчукови култури - 75 % от тези 16 000 са неустойчиви.

Какво означава този факт? Това е индикация, потвърждение, че българската административна и политическа власт години наред неглежират двата ключови сектора - овощарството и градинарството. На първо място, както признава самата г-жа Танева, 75 % от стопаните са неустойчиви и се нуждаят от защита, подкрепа и помощ. Овощарите и градинарите са бедни роднини на зърнопроизводителите. Досега субсидирането и държавната помощ за тях са символични, в повечето случаи лошо регламентирани, хаотични, необективни, неефективни. Проблемът с постоянната и временната заетост в тези трудоемки производства с големи капиталови разходи, остана нерешен и не съществува идея за решаването му. От друга страна, липсата на сдружения за реализация на продукцията, чието отсъствие се оправдава с прославения български дуализъм, преследващ ни открай време, не е сериозен аргумент. Има предостатъчно икономически инструменти в състояние да развенчаят тази митологема. Например - един пилотен проект на кооперация от този тип, финансиран от фонд "Земеделие" със сигурност би се оказал нагледен и ефективен пример. Стигаме до борсите, където се реализира основната част от така или иначе твърде скромното производство на плодове и зеленчуци, което помни и по-добри времена. Устройството на тези търговски средища не отговаря на нито едно съвременно условие. Тъжната картина се допълва от плачевното състояние на санитарните възли...

На какъв хал е научното обслужване на тези производства с незаменимо участие и централна роля в хранителната верига? Институтите по овощарство в Пловдив и Кюстендил и по зеленчукови култури в Пловдив от състава на Селскостопанската академия, отдавна са престанали да формират визии на настоящето и бъдещето на съвременното овощарство и градинарство. Престанали са да бъдат центрове на знания и компетенции, престанали са да трасират писти за трансфер и иновации. Тяхната научна, експериментална и приложна дейност е сериозно компрометирана от наложеното им със закон недофинансиране. Тези някогашни незаобиколими фактори на устойчиво, модерно и печелившо производство, днес като че ли са особен социален експеримент, провокация, сътворени на високо институционално ниво с единствената цел тяхната бавна, тиха и незабележима за простото око забрава. Кое то доказва за пореден път, че сме отличници по вземане на грешни решения!

Вместо обобщение: Българското овощарство и градинарство са дребни, сезонни, екстензивни, ниско технологични производства. Те не са експортно ориентирани, делът на износа е пренебрежително малък. За тяхната комплексна, фундаментална трансформация и модернизация е необходима финансово осигурена стратегическа перспектива.

От много на брой медийни трибуни с школуван артистичен глас, макар и да поставям под сериозно съмнение драматичния й талант, министър Танева ни проглуши ушите, че българското овощарство и градинарство се нуждаят от подкрепа. Това е самата ИСТИНА! Само, че от пълноводното красноречие на г-жа Танева не стана ясно дали самата тя си дава сметка, че първият адрес на тази подкрепа е ръководеното от нея Министерство на земеделието, храните и горите?

Ако приемем, че всичият този шум и пукотевица не е пиар акция и имитация на хипер активност в деликатна ситуация, тогава излиза, че Десислава Танева вече има концепция за съживяването на жизнено важните сектори на нашата агроиндустрия. Това твърдение, иска ни се да вярваме, косвено се подкрепя и от факта, че министър Танева обяви на всеослушание, че лично се заема с ръководството на тези супер важни производства, знак, че официализира своя нов проект. Ако тя наистина се ангажира да сложи край на добре познатото ни „нищо правене“ ще й ръкопляскаме. Пожелаваме успех на министър Танева в изпълнението на тази отговорна мисия! Защото, за да успее нейната лична, амбициозна кауза, тя трябва да води още много войни, не само срещу търговските вериги...